

Biblijska analogija u djelu *Mali princ* Antoinea de Saint Exupéryja

Dean Slavić*, Ana Jambrišak**

Sažetak

Rad interpretira biblijski intertekst u djelu Mali princ francuskoga autora Antoinea de Saint Exupéryja. Naglašavaju se obilježja svete pripovijesti te ključni likovi koji su prefiguracije biblijskih osoba. Istražene su srodnosti manjih pripovijesti i rečenica iz djela s mudrim izrekama te naglašeni pojedini simboli iz kršćanske predaje, kakav je spomen božićnih darova. Djelo se pokazuje tekstom koji biblijske simbole mijenja stavljajući ih u novo surječje, ali zadržava poštivanje i bliskost s biblijskom porukom.

Ključne riječi: Antoine de Saint Exupéry; Mali princ; žanr; biblizmi; kršćanska

Uvod

Tekst se temelji na tezi da pripovjedno djelo *Mali princ* Antoinea de Saint Exupéryja¹ koristi biblijske simbole na razini osnovne pripovijesti, likova, manjih unutarnjih naracija, rečenica te pojedinačnih riječi. U prvom dijelu navode se umjetnikove životopisne odrednice te se određuje bliskost ovoga djela i svetih pripovijesti, pri čemu se dokazi izvode iz postavki nezaobilaznih znanstvenika XX. stoljeća: kanadskoga književnog teoretičara i teologa Northropa Fryea i rumunjskoga proučavatelja mitova i pojma svetosti Mircea Eliadea. Drugi dio tumači kristoidnost protagonista Maloga princa i surječje drugih likova. Treći dio nalazi sličnosti manjih pripovijesti iz djela s parabolama. Četvrti dio objašnjava senten-

* Dr. sc. Dean Slavić, docent, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Adresa: Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb, Hrvatska. E-pošta: dean.slavic@ri.t-com.hr

** Ana Jambrišak, magistra struke, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Adresa: Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb, Hrvatska. E-pošta: ajambri@gmail.com

1 Većina autora i teoretičara književnosti na koje ćemo se pozivati u ovome radu ime autora *Maloga princa* piše koristeći spojnicu (Saint-Exupéry). U tome su se vjerojatno povodili za brojnim izdavačima Exupéryjevih djela, koji su je, vjerujući da ispravljaju pravopisnu pogrešku, u njegovo prezime bespotrebno počeli dodavati. Budući da ne želimo biti dijelom te neispravne tradicije, prezime ćemo pisati bez spojnice, no kod navođenja literature prezime će biti napisano onako kako stoji u izvorniku jer nemamo pravo mijenjati naslove tuđih radova.

ciozne izreke i njihovu srodnost s biblijskim mudrim izrekama. Slijedi obrazložba simbolike zdenca i konačno eksplikacija simbola povezivih s postbiblijskom kršćanskom predajom.

1. *Odredba modusa i vrste*²

»Idući ravno ne može se baš daleko stići.«³ Poruka je to koju na početku djela *Mali princ* Antoinea de Saint Exupéryja upućuje protagonist, govoreći i čitatelju da je pred njim djelo s naglašenim prenesenim značenjima. Ono je naime i vodič za zdrav duhovni život, dijelom i filozofičan tekst koji promišlja o životu te o odnosima među ljudima.

Exupéry je u djelo unio vlastita iskustva ratnoga pilota, ali i kršćansku tradiciju koju su mu majka i škola usadili još u najranijem djetinjstvu. »Vjerski je život u tom blagoslovljenom djetinjstvu zauzimao važno mjesto i svi Saint Exupéryjevi biografi slažu se da je bio odgojen u sredini ispunjenoj vjerskim tradicijama.«⁴

Dokazi za bliskost Exupéryjeva djela i svetih pripovijesti mogu se naći naravno u samom tekstu, što dokazuje i prikaz moći glavnoga lika. Mali princ na prvi je pogled ljudsko biće. Dječak se svojim izgledom, možemo li suditi prema ilustracijama autora, ne razlikuje puno od ostalih ljudi. No njegovi ga čudesni postupci ipak razlikuju od drugih. Došao je odozgor, s neba, a »nebo je izravno očitovanje transcendencije, moći, vječnosti i svetosti: ono što nijedan smrtnik sa zemlje ne može doseći. Biti uzdignut, nalaziti se gore, izjednačuje se s biti moćan i kao takav biti ispunjen svetošću.«⁵ Protagonist ne koristi tehnička ni čarobna sredstva, a ipak putuje raznim planetima, razgovara s biljkama i životinjama. Ni njegova sokratovska metoda čestoga postavljanja pitanja, koja je i biblijska metoda, ne čini ga inferiornim. Dapače, na taj nam način dokazuje da je inteligentan i znatiželjan. Sa sociološkoga aspekta vidimo da je društven i pristupačan te nastoji sklopiti prijateljstva. Konačno, nakon što shvaća da je ispunio misiju na zemlji, Mali princ vraća se na svoju zvijezdu, otkuda će se smiješiti pripovjedaču. Junak dakle ima više moći od običnoga čovjeka, a dijelom je i podrijetlom različit od običnih ljudi. Možemo stoga donijeti zaključak da se, u tipologiji teoretičara Northropa Fryea, *Mali princ* nalazi ili na području mita, dakle svete pripovijesti, ili na graničnomu području između mitskoga modusa i modusa romanse.⁶

2 Riječ je o tumačenju elemenata svete pripovijesti (mita), romanse i bajke. Predmet članka omeđen je ispitivanjem biblijskoga interteksta i stoga se autori ovdje ne bave žanrovskim razgraničavanjem na crti koja dijeli pripovijetke od romana. Takva raščlamba, nesumnjivo zanimljiva i opsežna, ostavljena je za drugu prigodu.

3 Saint-Exupéry, Antoine de, *Mali princ* (prev. Luko Paljetak), Leo commerce, Rijeka, 2000.

4 Devaux, André-A., *Saint-Exupéry et Dieu*, Desclée de Brouwer, Pariz, 1994, str. 22. »En cette enfance bénie, la vie religieuse tint certainement une place importante et tous les biographes de Saint-Exupéry s'accordent à dire qu'il fut élevé dans une atmosphère tout imprégnée de traditions religieuses.« (Prevela: Ana Jambrišak)

5 Chevalier, J., *Rječnik simbola*, Nakladni zavod MH, Zagreb, 1983, str. 427.

6 Usp. Northrop Frye, *Anatomija kritike*, Golden Marketing, Zagreb, 2000, str. 46.

Budući da se *Maloga princa* dugo opisivalo kao običnu pripovijest za djecu (i nastao je nakon što je izdavač zatražio od Exupéryja da napiše božićnu pripovijest), u književnoznanstvenim krugovima izostala je, barem isprva, ozbiljnija analiza ili rasprava. Tekst doista sadržava neke elemente bajke: junak je dijete koje zapravo odlazi od kuće, životinje govore, susreću se štetočine i pomagači, događaji nisu bez fantastičnih obilježja. S druge strane, teško se može govoriti o sretnom kraju u jednostavnom bajkovitom smislu.⁷

U djelu postoji niz obilježja svete pripovijesti ili mita, pa je kršenje zakona nama poznate fizike i kemije, što s lakoćom poduzima glavni lik, također obilježje koje djelo približava tomu tipu teksta. Upravo se žanrovskim pitanjem u svom magistarskom radu *La grandeur du petit prince* bavio prošlostoljetni francuski stručnjak za Saint Exupéryjevo djelo Laurent de Galembert. Koristeći, između ostaloga, teorije koje su u XX. stoljeću postavili ruski proučavatelj bajki Vladimir Propp i litvanski semiotičar Algirdas Julien Greimas, pokušao je otkriti je li *Mali princ* bajka ili mit. Galembert je u svojoj analizi pronašao više argumenata koji potvrđuju da je zapravo riječ o mitu, dakle svetoj pripovijesti: »U tom se smislu *Mali princ* približava mitu: ponajprije s tematskoga gledišta jer obrađuje velika egzistencijalna pitanja, preuzima kozmičke dimenzije te je natopljen čudnovatom i neodređenom, uznemirujućom i tjeskobnom atmosferom koja traži posvećenje, ali ga ne uspijeva postići.«⁸

Potvrde da djelo ima elemente mita ili svete pripovijesti nalazimo i u definiciji koju pruža M. Eliade:

Mit prepričava svetu priču; odnosi se na događaj koji se dogodio u prvobitnom, čarobnom vremenu početaka. Mit prepričava kako je stvarnost, zahvaljujući pothvatima Nadnaravnih Bića, došla do postojanja, bilo da se radi o potpunoj stvarnosti, Kozmosu, ili tek o njegovom dijelu: jednom otoku, biljnoj vrsti, ljudskom postupku ili instituciji. Riječ je, dakle, uvijek o priči o »stvaranju«: prepričava se kako se nešto stvorilo i počelo bivati.⁹

Događaji koje pratimo u *Malome princu* doista se zbivaju u ključnom vremenu početaka. Mali je princ prikazan kao dijete, ali je presudno to da pripovjedač djeluje najprije u životno pogibeljnom položaju, a onda na početku novoga života, onoga u kojem napokon nalazi pravoga prijatelja i osobu koja ga razumije, koja je sposobna ispravno protumačiti njegov crtež.

7 Cuddon, J. A: *Dictionary of Literary Terms and Literary Theory*, Penguin, London 1999, str. 302: »U svom pisanom obliku, bajka je redovito pripovjedna proza o junaku ili junakinji koji, nakon što su proživjeli više ili manje fantastične zgone i nezgode, žive sretno zauvijek.« (prijevod D. S.)

8 Galembert, Laurent de, *La grandeur du Petit Prince*, <http://nitescence.free.fr/DEA.pdf>, uvid: 17. svibnja 2010, str. 25. »En ce sens *Le Petit Prince* se rapproche de la perspective du mythe: tout d'abord, d'un point de vue thématique, parce qu'il traite des grandes questions existentielles; puis ensuite, parce qu'il prend des dimensions cosmiques; et enfin, parce qu'il baigne dans une atmosphère indéfinissable et indéterminée, inquiétante et angoissante, qui cherche le sacré — sans parvenir à l'atteindre.« (Prevela: Ana Jambrišak)

9 Eliade, Mircea, *Aspekti mita*, Demetra, Zagreb, 2004, str. 6.

Frye piše da je potpuni oblik romanse uspješna potraga, a takav dovršeni oblik ima tri glavna dijela: etapu pogibeljnoga putovanja i uvodnih manjih pustolovina, odsudnu borbu — obično neku vrstu bitke u kojoj ili junak, ili njegov protivnik, ili pak ubojica moraju poginuti — i uzvišenje junaka.¹⁰ Protagonistovo putovanje do planeta Zemlje nije bilo pogibeljno, no slijedeći Fryeevu shemu, valja uputiti na odnos Maloga princa i zmije koju susreće u pustinji nakon dolaska na Zemlju, a koju u ovom kontekstu promatramo kao neprijatelja. Naime u ovom će se dijelu na razini samoga ustroja romana ponovno približiti mitskoj strukturi, u kojoj se obično junaku pridaje sve više atributa božanstva, a neprijatelj sve više preuzima demonska svojstva.¹¹ Njihov se sukob odvija u našem svijetu, i to u pustinji, što simbolizira neplodnost koju se vezuje za neprijatelja. Protagonist je junak povezan s mladošću, a fizičku mu snagu zamjenjuje snaga uma.

Exupéryjevo djelo pokazuje se tekstem koji, istina, ima bajkovitih naznaka, ali je najbliže odrednicama koje su na rubu svete pripovijesti i romanse.

2. Ključni likovi

2.1. Mali princ

Exupéry ne prikazuje izravno biblijsku osobu Isusa Krista, no čitajući tekst, možemo zaključiti da Mali princ djeluje po uzoru na njega. Nalikuje mu nekim osobinama, postupcima i interakcijama s ostalim likovima.

Kako saznajemo u djelu koje piše Jean–Claude Ibert, prošlostoljetni kritičar i stručnjak za Saint Exupéryja, pisac je tražio dijete u sebi i posebno je cijenio djecu:

Veoma se zanimao za djecu te je uživao buditi njihovu znatiželju kazujući im lijepe pripovijesti ili osmišljavajući više ili manje složene igre. Obraćajući im se na njima razumljivom jeziku, zadobivao je njihovu pozornost te brzo postajao njihovim najboljim prijateljem. Možda je u njima nalazio onu svježinu misli i tankoćutnost duše koja kod njega samoga nije nikad nestala, čak ni u najmučnijim trenucima njegova postojanja. Sigurno je bio sretan kada ga je voljela i divila mu se njegova usputna mlada publika, a njezina reakcija morala mu je biti snažan napatuk jer je za njega dijete ono koje srcem vidi »unutrašnjost stvari«, koje ne mari za vanjštinu te si stvara zamišljeni svijet gdje mu se sve čini očiglednim.¹²

10 Usp. Frye, Northrop, *Anatomija kritike*, Zagreb, Golden marketing, 2000, str. 213.

11 Isto, 214.

12 Ibert, Jean–Claude, *Antoine de Saint–Exupéry*, Editions Universitaires, Pariz, 1953, str. 81. »Il s'intéressait lui-même beaucoup aux enfants, et il prenait un vif plaisir à éveiller leur curiosité, soit en leur racontant de belles histoires, soit en leur inventant des jeux plus ou moins savants. S'adressant à eux dans un langage à leur portée, il captivait leur attention, et devenait rapidement leur meilleur ami. Peut-être retrouvait-il en eux cette fraîcheur de pensée et cette délicatesse d'âme qui ne l'avaient jamais abandonné, même aux heures les plus pénibles de son existence. Ce qui est certain, c'est qu'il était heureux d'être admiré et aimé par son jeune auditoire occasionnel, et les réactions de son public devaient lui être d'un profond enseignement, car, pour lui, l'enfant est celui qui voit avec son cœur l'intérieur des choses, qui se moque des apparences, et se crée un univers imaginaire où tout lui semble évident.« (Prevela: Ana Jambršak)

Primanje i buđenje dječje mudrosti i jednostavnoga dječjeg poimanja života u sebi jedna je od osnovnih poruka Exupéryjeva djela. Primanje djeteta može imati još i dublje, religiozno značenje: »Zaista, kažem vam, ako ponovo ne postanete kao mala djeca, sigurno nećete ući u kraljevstvo nebesko. Dakle: najveći je u kraljevstvu nebeskom onaj koji se ponizi kao ovo malo dijete. Tko primi radi mene jedno malo dijete kao što je ovo, mene prima.« (Mt 18, 1)

Činjenica da Mali princ dolazi iz maloga i skromnoga mjesta podsjeća na Isusovo rođenje na najskromnijem od sviju mjesta — u maloj, jednostavnoj betlehemskoj štali. S druge strane, on je sišao s neba, kako je i Krist sišao s neba k ljudima.

Mali se princ najprije približava pripovjedaču, i to s molbom da mu nacрта ovcu. Već u toj prvoj njegovoj rečenici vidljiva je autorova intencija da ilustrira proces približavanja. S *vi* Mali princ odmah prelazi na *ti* (»Molim vas... nacrtaj mi ovcu«¹³), čime iskazuje svoje prijateljske namjere i nevinost u razmišljanju. »Dio je to pažljivog procesa pripitomljavanja, tijekom kojeg se razvija osjećaj trajne odgovornosti i ljubavi koja ne poznaje nikakve, pa ni fizičke granice.«¹⁴

Zašto Mali princ želi upravo ovcu? Tražio je neku životinju koja će pojesti grmlje odnosno izdanke baobaba na njegovu planetu. Zašto nije tražio kojega drugog biljoždera? Odgovor na to pitanje nalazimo i u *Bibliji*, gdje se na više mjesta Isus Krist prikazuje kao pastir, a ljudski rod kao ovce.¹⁵ Prihvatimo li ovakav odgovor, otvaraju se vrata novim interpretacijama i promišljanjima o ulozi ovce u djelu. Jedno od njih je da Mali princ, kao Isus Krist, tražeći ovcu zapravo traži svoje sljedbenike, ljude koje će sa sobom povesti na nebo, na svoj planet.

2.2. Zmija

Već spomenuti odnos Maloga princa i zmije u djelu plodan je za proučavanje biblijskoga interteksta. U *Bibliji* zmija predstavlja Sotonu, što dokazuje i *Otkrivenje*: »On uhvati Zmaja, staru zmiju — a to je đavao, sotona...« (Otk 20, 2). U Exupéryjevu djelu ne vidimo njihovu doslovnu borbu, ali je možemo osjetiti iz podteksta.

Niz pojedinosti iz razgovora dvaju likova iz djela upućuje na zmiju kao prefiguraciju biblijskog Sotone i Maloga princa kao prefiguraciju Krista. Opisujući sebe kao onu koja je moćnija od kraljevskog prsta, koja posjeduje moć da te odnese dalje nego brod te kao onu koja rješava sve zagonetke, zmija nam sugerira snagu zla koje nosi u sebi. Prisjetit ćemo se ponovno *Biblije* i rečenice »ta iz zemlje uzet si bio — prah si, u prah ćeš se i vratiti« (Post 3, 19). Zmija iz Exupéryjeva djela govori da je biće koje u zemlju iz koje je potekao vraća svakoga koga dotakne (*memento mori*).

U Matejevu je evanđelju opisan Sotona koji kuša Isusa: »Đavao ga onda povede na goru vrlo visoku i pokaza mu sva kraljevstva svijeta i slavu njihovu pa mu

13 Saint Exupéry, Antoine de, *Mali princ*, Leo commerce, Rijeka, 2000, str. 9.

14 Paljetak, Luko, *Vanjski rub: studije i ogleđi o stranim književnostima i književnicima*, Zagreb, Naklada Ljevak, 2007, str. 95.

15 Usp. Mt 9, 36; Iv 10, 14.

reče: 'Sve ću ti to dati ako mi se ničice pokloniš.' Tada mu reče Isus: 'Odlazi, Sotono! Ta pisano je: Gospodinu, Bogu svom se klanjaj i njemu jedinom služi!' (Mt 4, 8). Sotona u Evandelju spominje »kraljevstva svijeta«, dok Exupéryjeva zmija navodi »kraljevski prst«. Oba lika dakle za dokazivanje svoje moći koriste simbol vezan za kraljevstva te se postavljaju iznad toga kraljevskog znaka. Sotona tvrdi da vlada kraljevstvima dok zmija tvrdi da je moćnija od kraljevskoga prsta.

Isus i Mali princ negiraju antagonistove moći. Isus oštrim tonom zapovijeda Sotoni da odstupi te spominje ono što je zapisano u *Starome zavjetu*, a Mali princ odgovara zmiji s porugom da nije baš moćna jer nema noge.

Promatramo li zmiiju kao prefiguraciju Sotonina lika, vidjet ćemo da je i samo mjesto radnje simbolično. »Pustinja kao arhetip pakla svijet je htonskih sila koje naviru ispod površina. Pustinja je habitat paukova, škorpiona i, na prvome mjestu, zmija.«¹⁶ Ona je također jalova, opustošena i nenastanjena zemlja koja čovjeku znači svijet udaljen od Boga i skrovište demona.¹⁷ Susret princa i zmiije u pustinji podsjeća na novozavjetnu zgodu u kojoj Sotona iskušava Isusa. Sotona mu je, kao što smo već spomenuli, nudio razne blagodati ako mu se pokloni: vlast nad svim kraljevstvima ovoga svijeta i raskoš koja im pripada. Pročitamo li pomnije Exupéryjev dijalog, zmiijina rečenica »Mogu ti pomoći jednog dana, ako se previše zaželiš svoga planeta«¹⁸, tumačiva je kao kušnja Maloga princa. Eksplicitno se ne navodi što mu točno nudi, no može se pretpostaviti da zmija svoju pomoć ne pruža bezuvjetno, već traži neku žrtvu ili možda uslugu. Slijedeći misli Denisa de Rougemonta, zapaženoga teoretičara književnosti i kulture iz prošloga stoljeća, otkrivamo i posebnost trenutka u kojem je zmija napastovala. Naime Rougemont u svojoj knjizi *Udio đavla*, u kojoj navodi načine za detekciju đavla i sila zla u svijetu i našim životima, piše: »Istom kad se ova neizvjesnost uvuče u duh otvara se i mogućnost napastovanja. Jer nema napasti tamo gdje nema nikakve mogućnosti da se zamisli nešto drugo osim postojećeg stanja stvari.«¹⁹ Izostanak odgovora Maloga princa odnosno trenutak šutnje nakon zmiijine rečenice »Ali ti si čist i dolaziš sa zvijezde«²⁰, može značiti čas neizvjesnosti pogodan za đavlovo djelovanje odnosno za kušnju.

Rečenica Maloga princa »Ti nisi baš moćna... nemaš čak ni noge... ne možeš čak ni putovati...«²¹ podsjeća nas na biblijsku *Knjigu postanka* i prokletstvo zmiije. Tada joj je Bog, nakon spoznaje da su na njezin nagovor Adam i Eva jeli sa zabranjenoga stabla, rekao: »Kad si to učinila, prokleta bila među svim životinjama i svom zvjeradi divljom! Po trbuhu svome puzat ćeš i zemlju jesti sveg života svog!« (Post 3, 14)

16 Karlović, Roman, *Androgin se vraća kući*, Društvo hrvatskih književnika, Rijeka, 2003, str. 62.

17 Usp. Chevalier, J., *Rječnik simbola*, Nakladni zavod MH, Zagreb, 1983, str. 544.

18 Saint Exupéry, Antoine de, *Mali princ*, Leo commerce, Rijeka, 2000.

19 Rougemont, Denis de, *Udio đavla*, Feral Tribune, Split, 1995, str. 26.

20 Saint Exupéry, Antoine de, *Mali princ*, Leo commerce, Rijeka, 2000.

21 Isto.

Exupéryjeva zmija ipak nije u svim elementima slična negativnomu biblijskomu liku. Sotona naime u *Bibliji* pokreće radnju, a to čini tako da vabi na grijeh, iskušava, potiče razne nemile događaje, ljude udaljuje od Boga. Zmija u *Malome princu* ne čini ništa od navedenoga. Kušnja, kao što smo naveli, nije doslovna, nego je možemo osjetiti u tonu, a uz to ne iščitavamo nijedan drugi oblik provokacije. Zmija ne navodi Maloga princa na grijeh niti ga potiče na sukob. U početku je čak i ljubazna jer hvali njegov planet. No Mali princ je ipak poslije proziva zlom te pripovjedača upozorava da je se mora čuvati jer su zmije zle i mogu ujesti iz užitka.²²

U biblijskoj se pripovijesti vrug, pošto je iscrpio sve svoje kušnje, udaljuje od Krista do sljedećega pogodnog trenutka. Exupéryjevoj se zmiji novi pogodan trenutak ukazuje netom prije Prinčeva odlaska sa Zemlje. Pripovjedač nam otkriva da je, vraćajući se s mjesta na kojem je popravljao zrakoplov, naišao na ruševine staroga zida, gdje je ugledao Maloga princa koji je s nekim razgovarao. Radilo se o zmiji kojoj je Mali princ obećao da će se te večeri s njome sastati. Uplašen, prihvatio ga je u naručje te ga pokušao spriječiti u naumu, a on ga je utješio govoreći kako će i kad ode, zapravo uvijek biti tu. Slično je u *Bibliji*, gdje nam Isus Krist govori da je uvijek s nama, i to na bitnom mjestu samoga kraja evanđelja (Mt 28, 20).

2.3. Vječno prijateljstvo

Isus Krist je tri puta prorekao svoju smrt. Prinčev ponovni susret sa zmijom i dijalog s pripovjedačem protumačit ćemo kao svojevrsnu najavu muke i smrti, ali i uskrsnuća odnosno vječnoga života. Potvrde za takav stav, izrečene na neizravan način, nalazimo u samom tekstu. Naravno da nam nije cilj Maloga princa staviti na Spasiteljevo mjesto, nego ustvrditi da Prinčeva muka i poruka stalne prisutnosti mogu nalaziti uzor u Kristovoj muc i blizini.

Mali princ pripovjedaču nudi vječno prijateljstvo i svoju prisutnost: »Kada noću pogledaš u nebo, budući da ću ja stanovati na jednoj od njih, budući da ću se smijati na jednoj od njih, to će za tebe onda biti kao da se smiju sve zvijezde. Ti ćeš imati zvijezde koje se znaju smijati!«²³

Uz obećanje o vječnom prijateljstvu, Mali princ pripovjedaču poručuje da se čuva zle zmije: »Kažem ti to... i zbog zmije. Ne smije te ujesti... Zmije su zle. Mogu te ujesti iz užitka...«²⁴ Mali princ s pilotom razgovara sa strepnjom kao što je Isus razgovarao sa svojim učenicima na Maslinskoj gori izravno prije dolaska vojnika i početka muke. Tražio je od njih da se mole kako ne bi došli u napast, a povremeno je odlazio ne bi li se molio u samoći. Po svojoj je ljudskoj naravi osjetio strah te zamolio Oca da ga, ako je to moguće, oslobodi muke. Mali princ svoga prijatelja moli da ode jer svoju obvezu mora obaviti sam. U tome pomalo oklijeva jer osjeća strah, što nam potvrđuje i sljedeći citat:

22 Isto, str. 85.

23 Saint Exupéry, Antoine de, *Mali princ*, Leo commerce, Rijeka, 2000.

24 Saint Exupéry, Antoine de, *Mali princ*, Leo commerce, Rijeka, 2000, str. 85.

I on zašutje također, zato što je plakao...
 — To je ondje. Pusti me da koraknem sam.
 I on sjede jer ga je bilo strah.²⁵

Neutješnom pripovjedaču koji strahuje za njegov život poručuje da će samo prividno biti mrtav: »Griješiš. Bit će ti teško. Izgledat ću kao da sam mrtav, ali to neće biti istina...«²⁶. Držimo da tako najavljuje svoje uskrsnuće, ili barem život nakon smrti.

Vratimo se načas Svetom pismu i prisjetimo se događaja nakon Gospodinove smrti. Žene i učenici koji su došli posjetiti grob nisu našli njegovo tijelo. Grob je bio otvoren, a od anđela su saznali da je uskrsnuo: »A anđeo progovori ženama: Vi se ne bojte! Ta znam: Isusa Raspetoga tražite! Nije ovdje! Uskrsnu kako reče.« (Mt 28, 5). Ni naš pripovjedač u osvit dana nije pronašao tijelo svoga Malog princa. To ga je malo utješilo jer je pouzdano znao da se vratio na svoj planet.

Mali princ zapravo nije umro, a nije ni uskrsnuo; ni u kom dijelu teksta to izravno ne piše. Saznajemo da mu je nakon posljednjega razgovora s pripovjedačem žuta munja bljesnula pokraj gležnja te da je pao nježno kao što pada stablo i nečujno zbog pijeska. Čitatelj ne zna je li on nakon toga pada mrtav. Njegova tijela ujutro više nema, no čitatelj ne zna izravno je li uskrsnuo, ako je uopće bio mrtav, ili se vratio na svoj planet. Takav nam otvoreni kraj djela sugerira da pripovijest o Malom princu možda nije gotova, da ima svoj nastavak, i da Mali princ i dalje negdje živi te se može vratiti. Riječima pripovjedača, »to je velika tajna. Za vas, koji također volite Malog princa, kao i za mene, sve je na svijetu drukčije ako je negdje, tko zna gdje, neka ovca koju ne poznajemo, pojela ili nije pojela jednu ružu...«²⁷ Čitatelj dakle samo osjeća tu simboličnu smrt i simboličan povratak, Prinčev odlazak na nebo.

3. Srodnosti s parabolama

U parabolama Krist daje vjernicima smjernice za život. U tim alegorijskim pripovijestima s dvojnomostrukturuom preneseno značenje ima ključnu ulogu. »Parabola dakle stvara sustav istovrijednosti i podudarnosti. Ona je niz metafora. Parabola je prozor: otvor prema drugoj strani. Ona zastire koliko i okriva jer nastoji doći do neiskazanog. Ona je vrsta diskursa kojoj domet prelazi lako shvatljivo značenje. Parabola sugerira; ona je, u punom smislu riječi, govor koji kazuje više no što pokazuje.«²⁸

25 Isto, str. 88.

26 Isto, str. 87.

27 Saint Exupéry, Antoine de, *Mali princ*, Leo commerce, Rijeka, 2000, str. 89.

28 Galembert, Laurent de, *Idée, idéalisme et idéologie dans les oeuvres choisies se Saint Exupéry*, <http://nitescence.free.fr/maitrise.pdf>, uvid: 17. svibnja 2010, str. 76: »La parabole établit, donc, un système d'équivalences et de correspondances. C'est un tissu de métaphores. La parabole est fe-

Parabole sadržavaju simboličku »škrinju s blagom« koju svaki čitatelj može preuzeti nakon što svojom interpretacijom otkrije ključ kojim će škrinju otvoriti. Exupéry nam tu škrinju i ključ nudi u svom djelu. Riječ je o kratkim pripovijestima o putovanjima Maloga princa na brojne asteroide te o ljudima koje susreće na Zemlji. Male pripovijesti sadrže mudre misli kojima princ poučava i nadahnjuje. Njihovu sličnost s biblijskim parabolama opazio je i hrvatski akademik Luko Pajetak, a Jean–Claude Ibert navodi kako je zapravo cijelo djelo niz parabola.²⁹ Ovdje navodimo primjer pripovijesti o baobabu koja podsjeća na novozavjetne parabole jer je pisana u obliku kratke pripovijesti s poantom na kraju i koristi biljne simbole. Rečenice su kratke i brzo vode prema konačnomu rješenju. U *Bibliji* parabolu izgovara Krist, a ovdje je ne izgovara Mali princ kao kristoidan lik, nego pripovjedač. Međutim, parabola je dio života Maloga princa. U njoj nam pripovjedač opisuje njegov planet na kojemu se nalazi sjeme korisnoga bilja, ali i nekorisno sjeme baobaba koje spava u skrovitosti zemlje. Kada se sjeme probudi i počnu nicati mladice, valja ih odmah iščupati jer će inače zauzeti cijeli planet i probiti ga svojim korijenjem. Nakon izrečene pripovijesti Mali princ daje kratko objašnjenje, baš kao što Isus Krist u Matejevu evanđelju objašnjava svoje usporedbe. Čitajući djelo u biblijskomu ključu, možemo pretpostaviti da baobab prefigurira grijeh koji može rasti i konačno zauzeti cijelu osobu ukoliko ga ne ukloni na vrijeme. Simboli zloga baobaba, dobre ruže i ovce koja čupa baobabe, ali bi mogla naštetiti i ruži, podsjećaju naravno i na parabolu o dobrom sjemenu i ljulju (Mt 13, 24). U Exupéryjevu djelu je poruka međutim drugačija: zlo sjeme valja čupati redovito.

Podsjećamo ovdje i na funkciju ovce o kojoj smo pisali ranije. Čitajući *Malog princa* u surječju povijesnoga okružja nastanka djela, uočavamo mjesta tumačiva u obzoru borbe protiv nasilnih totalitarnih režima i materijalizma, što je uočila i francuska stručnjakinja za komparativnu književnost Anne–Isabelle Mourier. Ona u svom radu analizira pripovjedačevu želju da ljudima hitno prenese poruku o baobabima, odnosno činjenicu da Mali princ svakoga jutra nakon što se uredi, uređuje i svoj planet, čupajući izdanke baobaba: »To je pitanje urednosti, govorio mi je kasnije Mali princ. Kada završiš jutarnje uređivanje, treba pažljivo urediti i planet.«³⁰

»Ovdje se otkrivaju sva zastrašujuća i nepovratna lica alijenacije koja se redom naziva *dramom, katastrofom, opasnošću*. Fanatizam? Totalitarizam? Nacizam? Materijalizam? Kult lažnih bogova? Aluzija na inicijalno pročišćenje jasna je kad Mali princ poziva na *uređivanje planeta* nakon *jutarnjeg uređivanja*.«³¹

nêtre: elle est ouverture vers l'au-delà. Elle voile autant qu'elle dévoille, car elle tente de s'élever à l'indicible. C'est un discours dont la portée dépasse le sens immédiatement saisissable. La parabole suggère; elle est, par excellence, un langage qui dit plus qu'il ne dit.»

29 Ibert, Jean–Claude, *Antoine de Saint–Exupéry*, Editions Universitaires, Pariz, 1953, str. 82.

30 Saint Exupéry, Antoine de, *Mali princ*, Leo commerce, Rijeka, 2000, str. 23.

31 Mourier, Anne–Isabelle, *Le petit prince de Saint–Exupéry: du conte au mythe*, <http://id.erudit.org/iderudit/501292ar>, uvid: 10. travnja 2010, str. 48. »On y devine tous les terrifiants et irréver-

Uz čišćenje od ratnih posljedica, ova se rečenica može povezati i s unutarnjim pročišćenjem ljudi koji su zagušeni korijenima zla i grijeha.

4. Sentencije

4.1. Sentencije povezane s Mudrim izrekama

Mudre izreke služe »da se spozna mudrost i pouka, da se shvate razumne riječi; da se primi umna poruka, pravda i pravica i nepristranost; da se daje pamet neiskusnima, mladiću znanje i umijeće; kad mudar čuje, da umnoži znanje, a razuman steče mudrije misli; da razumije izreke i prisposdobe, riječi mudraca i njihove zagonetke« (Izr 1, 2 — 6). U usta svojih likova Exupéry je stavio sentencije koje zasigurno prenose *umne pouke*. Neke od njih srodne su biblijskim mudrim izrekama, što nam govori da je autor bio nadahnut i Biblijom, koju je dobro poznao.

4.1.1. Poveznice na temelju govora likova

»Mnogo je teže suditi samom sebi nego suditi drugima. Uspiješ li dobro suditi sebi, znači da si pravi mudrac.«³² Riječi kralja s asteroida koji je Mali princ posjetio mogli bismo izravno povezati s biblijskom izrekom koja kaže: »Blago čovjeku koji je stekao mudrost i čovjeku koji je zadobio razboritost« (Izr 3, 13). Pouka o stjecanju mudrosti biva jasnom, iako dvije izreke kontekstualno nisu iste. Jedna govori o načinu na koji se mudrost može steći, a druga blagoslivlja onoga koji ju je stekao. Sentencija podsjeća i na riječi s početka sedmoga poglavlja Matejeva evanđelja: »Nemojte suditi, da ne budete suđeni! Jer kako budete sudili, onako će se i vama suditi; kako budete mjerili, onako će se i vama mjeriti« (Mt 7, 1).

Još jednu poruku koju nam prenosi kralj možemo povezati s biblijskom mudrom izrekom. U njegovoj rečenici »Autoritet počiva prije svega na razboritosti«³³, nalazimo srodnosti s izrekom »Tko stječe razboritost, ljubi sebe, a tko čuva razum, nalazi sreću« (Izr 19, 8). Ironično je što tu izreku izgovara kralj koji zapravo uopće nije razborit, no obje izreke govore o potrebi za razboritosti te o njezinim pozitivnim stranama.

4.2. Poveznice na temelju fabule

Na ovoj ćemo razini biblijske mudre izreke povezati sa samom fabulom Exupéryjeva djela. Kako smo već naznačili, u pripovijesti o baobabima saznajemo da je Mali princ marljivo čupao njihove izdanke kako ne bi narasli i svojim korijenjem probili njegov mali planet. Upravo o blagodatima marljivosti govori sljedeća izre-

sibles visages de l'aliénation, nommés successivement *drame*, *catastrophe*, *danger*: fanatisme? totalitarisme? Nazisme? Matérialisme, culte des faux dieux? L'allusion à la purification initiatique est claire lorsque le petit prince invite à *la toilette de la planète* après celle du *matin*.«

32 Saint Exupéry, Antoine de, *Mali princ*, Leo commerce, Rijeka, 2000, str. 39.

33 Saint Exupéry, Antoine de, *Mali princ*, Leo commerce, Rijeka, 2000, str. 38.

ka: »Lijena ruka osiromašuje čovjeka, a marljiva ga obogaćuje« (Izr 10, 4). Mali je princ svojim radom obogaćivao planet koji je ostajao čist i uredan, ali i dušu, shvatimo li baobab kao prefiguraciju grijeha.

Scena na izvoru može se također povezati s jednom od biblijskih mudrih izreka. Činjenica da je pripovjedač napojio Maloga princa godila je njegovu srcu, a »Mudre izreke govore nam da podašna duša nalazi okrepu, i tko napaja druge, sam će se napojiti« (Izr 11, 25).

Mali je princ tijekom svog putovanja prema Zemlji, kao što smo već vidjeli, susreo razne likove koji mu se nisu sviđjeli, te je od njih odlazio, od nekih doslovno bježao. Čini se da je slijedio izreku koja kaže: »Idi od čovjeka bezumna, jer nećeš upoznati usne što zборе znanje« (Izr 14, 7).

4.3. Sentencije povezane s kršćanskim naukom

Sentencije iz prethodnih poglavlja nisu jedine koje pronalazimo u djelu. Već na početku Mali princ poručuje: »Idući ravno ne može se baš daleko stići.«³⁴ Poruka nam pokazuje ključ za interpretaciju djela, ali i za življenje u kojem je potrebno istraživati i iskušavati različite putove dok se ne pronađe onaj pravi te odbaciti svaku uskogrudnost i prihvatiti različitost kao što je Krist prihvatio sve ljude, dobre i zle, grešnike i pravednike — naravno pod uvjetom da se obrate. Krist nam neizravno, putem svojih parabola, prenosi sličnu poruku. Pripovijedajući pripovijesti sa skrivenim značenjem, poručuje da skrenemo s lakoga puta i uz vjeru u svom srcu pronađemo pravi odgovor.

Mali princ također govori: »Trebao sam suditi prema djelima, a ne prema riječima.«³⁵ Srodnu poruku nalazimo i u *Otkrivenju*: »I mrtvi bijahu suđeni po onome što stoji napisano u knjigama, po djelima svojim« (Otk 20, 12). Protagonist djela govori samomu sebi, no istodobno poručuje i čitateljima. Potreba da se ljudi procjenjuju prema onome što čine, jedna je od osnovnih poruka kršćanstva. Takve misli u djelu izgovara i lisica. Ona Malom princu poručuje da »čovjek dobro vidi samo srcem. Ono bitno ne vidi se očima.«³⁶ Iako su oči vanjski korelativ srca, njima često ne možemo najbolje vidjeti. O vrijednosti srca u svom je radu *Theologia cordis* pisao i Joseph Famerée, profesor ekleziologije na Katoličkom sveučilištu u Louvaineu. On podsjeća da u *Bibliji* srce označava svjestan, razuman i slobodan karakter ljudskoga bića. Srce je bit čovjeka, njegove intimnosti i slobode, sjedište osjećajnosti i uma, izvor sjećanja, središte nakana i volje te moralne i religiozne svijesti.³⁷ Krist nam u *Bibliji* poručuje da moramo ljubiti svim srcem. Ljudska ljubav u Isusu poprima božansku jakost i moć. Mali princ dodaje: »Oči su slijepe.

34 Saint Exupéry, Antoine de, *Mali princ*, Leo commerce, Rijeka, 2000, str. 16.

35 Saint Exupéry, Antoine de, *Mali princ*, Leo commerce, Rijeka, 2000, str. 31.

36 Saint Exupéry, Antoine de, *Mali princ*, Leo commerce, Rijeka, 2000, str. 71.

37 Famerée Joseph, *Theologia cordis*, http://www.dehon.it/scj_dehon/cuore/s_eminar/doc/07_Theologia_cordis_JosephFamer%C3%A9e.doc, uvid: 15. svibnja 2010, str. 6.

Treba tražiti srcem.«³⁸ Konačno, *Biblija* nas uči da Gospodin gleda na srce (1 Sam 16, 7).

5. Simbolika žive vode

Zdenac je, kako nam to pokazuju brojna djela hrvatske usmene književnosti, mjesto gdje se susreću pastiri, vile i brojna druga čudesna bića. On je *locus communis*, i korijene vjerojatno vuče i iz *Biblije*. U njoj je zdenac bio mjesto okupljanja ljudi koji su sebi i svom blagu dolazili priskrbiti vodu koja je značila život. U *Starom zavjetu* u prvom je planu bio doslovni smisao života, a u *Novom* se on poklapa s duhovnim. Tako u *Evandjelju po Ivanu* čitamo o susretu Isusa Krista i Samarijanke na zdencu. Isus je od žene, kao iskaz povjerenja, jer se Židovi nisu smjeli družiti sa Samarijancima, zatražio vode, što je u njoj izazvalo nevjericu. On joj odgovara: »Kad bi ti znala za dar Božji i tko je onaj koji ti veli: 'Daj mi piti' ti bi u njega iskala i dao bi ti žive vode.« (4, 10) Poslije dodaje: »Tko god pije od te vode, opet će ožednjeti. A tko pije od vode koju ću mu ja dati, sigurno neće nikad ožednjeti.« (4, 13).

Exupéry u svoje djelo uvodi topos zdenca te time prenosi poruke kršćanskoga i moralnoga sadržaja. Izravna veza s biblijskim tekstom je sam događaj davanja vode. Izbor riječi u opisu situacije, način na koji pripovjedač Malomu princu pribavlja vodu, kao i način na koji je Mali princ traži, uvelike se podudaraju s biblijskim opisom Samarijanke koja vodu daje Isusu. Obojica svoju želju za vodom izražavaju imperativom: Mali princ riječima »Žedan sam te vode... daj mi da pijem«, a Isus riječima »Daj mi piti.« (Iv 4, 8). U *Malome princu* pripovjedač odmah shvaća što mu je činiti (»I ja shvatih što je tražio«³⁹), no u *Bibliji* Samarijanka sumnja, ne daje Isusu vode, već s čuđenjem pita: »Kako ti, Židov, išteš piti od mene, Samarijanke?« (Iv 4, 9) Isus joj na to odgovara tumačenjem simbolike žive vode. Simboliku vode u *Malom princu* pripovjedač tumači tako što opisuje njezinu blagotvornost i ljepotu, a čin prikazuje kao pravu svečanost, koristeći pritom izričito kršćanske simbole, na što ćemo se u tekstu vratiti.

Krist je voda života. Tko ga primi, nikad više neće žeđati. »Voda može biti dobra i za srce...«⁴⁰, poručuje nam Mali princ te tako potvrđuje njezinu bitnost. U odlomku s vodom iznosi se bitna životna poruka: pripovjedaču se još jednom naglašava vrijednost srca. Naglašava se i vrijednost i potreba za jednostavnosti te skromnosti u životu, uvjetima za sreću i moralno blagostanje. Ljudima nije potrebno pet tisuća ruža, nego samo jedna koja će biti ona prava. Umjesto uobilju, sreća se može pronaći u malo žive vode. Bitna je i činjenica da je voda pronađena u zdencu usred pustinje, koja simbolizira smrt i ništavilo. Stoga je simbolika vode još i jača jer prikazuje život i novu nadu tamo gdje je naizgled sva nada nestala.

38 Saint Exupéry, Antoine de, *Mali princ*, Leo commerce, Rijeka, 2000, str. 78.

39 Saint Exupéry, Antoine de, *Mali princ*, Leo commerce, Rijeka, 2000, str. 78.

40 Saint Exupéry, Antoine de, *Mali princ*, Leo commerce, Rijeka, 2000, str. 75.

»Elementarno iskustvo u vodi postaje u Bibliji mnogostrukim doživljajem i naještajem Božje stvarateljske i spasenjske snage. Od prijestolja Božjega i od Janjeta istječe životna voda i napaja otkupljene sa zemlje. Pročišćavajuća snaga vode postaje spasenjskim znakom unutarnjega obraćenja i eshatološkog predanja Bogu.«⁴¹ U ovom nam je kontekstu još jasnija tvrdnja Malog princa da voda može biti dobra i za srce. Ona godi srcu našega pripovjedača i vraća ga u sretno djetinjstvo, kada je u toplom obiteljskom krugu obilježavao i slavio veliki kršćanski blagdan.

Voda i njoj srodni pojmovi zdenca ili izvora iz kojih se ona crpi, stalan su dio Exupéryjeva opusa. U različitim ih kontekstima spominje u gotovo svim svojim djelima, a najčešće su dio fabule, što ih čini provodnim simbolima. Likovi vodu često nalaze upravo na neočekivanim mjestima u pustinji — bunarima i oazama, a njihovo postojanje »likovi ponekad samo naslućuju, no oni im daju snage da se očajnički nadaju«.⁴²

5.1. *Pojedinačni simboli u Malome princu i kršćanska tradicija*

U razgovoru pripovjedača i Maloga princa na zdencu opažamo još jednu interpretativno zanimljivu poveznicu vode s običajima božićnoga darivanja. Pripovjedač blagodat vode uspoređuje s darom, te nastavlja: »Kada sam bio mali dječak, sjaj božićnog drvca, muzika ponoćne mise, blagost osmijeha činili su, dakle, sav sjaj onih božićnih darova koje sam dobivao.«⁴³ U ovim pripovjedačevim riječima prepoznajemo autora koji evocira sretno djetinjstvo i kršćansku tradiciju koju je dijelio s obitelji. Božićni simboli naravno stvaraju surječje u kojem i drugi znakovi poprimaju biblijsku vizuru.

Saint Exupéry je sam ilustrirao knjigu i ostavio viziju Maloga princa te ostalih likova i okoline koja ga je okruživala. Ilustracije u ovom djelu nisu samo dekor, nego su dio djela. Vidljivo je to iz činjenice da nam autor ne nudi podroban verbalni opis Maloga princa, nego samo njegov slikani portret. Uočio je to u svojoj eksplikaciji i Laurent de Galembert: »Sada se dakle bolje razumije posebna uloga crteža — iluminacije koje su u potpunosti integrirane u tekst. (...) Tekst ilustrira crteže, a ne obrnuto!«⁴⁴

Iz najboljega portreta koji je autor izradio čitatelj otkriva da je Mali princ plavokosi dječak. Odjeven je u bijelu odjeću preko koje je navučen razastrti plašt. Izgleda poput pravoga kraljevića, no upravo nas plašt podsjeća na tradicionalne prikaze Djevice Marije s plaštem, koji ima zaštitničku ulogu. Naime on štiti vjernike odnosno one koji se mole. Plašt u mucu nosi i sam Isus Krist: »Zatim ga svu-

41 Grabner–Haider, Anton, *Praktični biblijski leksikon*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1997, str. 454.

42 Zorica, Maja, Pogovor romanu *Noćni let*, Zagrebačka naklada, Zagreb, 2005, str. 143.

43 Saint Exupéry, Antoine de, *Mali princ*, Leo commerce, Rijeka, 2000, str. 78.

44 Galembert, Laurent de, *Le sacré et son expression chez Antoine de Saint Exupéry*, <http://nitescence.free.fr/THESE.pdf>, uvid: 18. svibnja 2010, str. 299. »On comprend mieux alors le rôle, assez particulier, joué par les dessins — enluminures complètement intégrées au texte... C'est le texte qui illustre les dessins et non l'inverse!« (Prevela: Ana Jambrišak)

koše i ogrnuše skrletnom kabanicom« (Mt 27, 28). Princ u lijevoj ruci drži mač koji se u tradicionalnoj simbolici tumači kao atribut pravde. Na ramenima ima dvije zvijezde koje su simbol božanstva i vječnosti, a koje nas upućuju na činjenicu da se Krist opisuje kao *sjajna zvijezda Danica* (Otk 22, 16). Djevicu Mariju pak sveti Bernard naziva *Stella Maris* (Zvijezda mora). U *Otkrivenju* saznajemo o zvijezdama oko njezine glave: »Potom se na nebu pokazala veličanstven znak: Žena obučena u sunce, mjesec pod njezinim nogama, a na glavi joj vijenac od dvanaest zvijezda« (Otk 12, 1).

Elementi opet podsjećaju na katoličko obrazovanje autora te na cjelokupnu predaju kojom se služio stvarajući svoje opsegom maleno i porukama veliko djelo.

Zaključak

Mali princ je djelo ispunjeno neizravnim biblizmima na razini osnovne pripovijesti, u kojoj se protagonist spušta s neba, obavlja svoju misiju na zemlji i ponovno vraća na nebo. Djelo obilježavaju kristoidni znakovi protagonistove dobrote i skrivene moći. No i zmija je srodna Sotoni iz *Biblije*. Razgovor dvaju likova pokazuje očite srodnosti s kušnjom u pustinji. Pojednosti na razini manjih unutarnjih pripovijesti — kakva je ona o kralju — zatim na razini rečenica i jednostavnih simbola zdenca i pustinje također se očituju kao biblizmi. Konačno, spomen božićnoga drvca i ponoćne mise te slikovni prikaz glavnoga lika u kabanici tvore ukupno surječe koje upućuje na *Bibliju* i kršćansku predaju kao bitne izvore umjetnine.

Biblical Analogy in the Novella »The Little Prince« by Antoine de Saint Exupéry
Dean Slavić*, Ana Jambrišak**

Summary

This paper interprets the biblical intertext in the novella »The Little Prince« by the French author Antoine de Saint Exupéry. Features of the sacred story in the text are stressed as are also the key characters who are prefigurations of biblical persona. Similarities between minor episodes in the novella and texts from the Book of Proverbs are analyzed, and symbols of Christian tradition, such as Christmas gifts, are also emphasized. The work uses biblical symbols and alters their aspect by placing them in a new context, while maintaining respect for and familiarity with the Bible and Christian tradition.

Key words: Antoine de Saint Exupéry, The Little Prince, genre, biblisms, Christian tradition, prefiguration

* Doc. dr. sc. Dean Slavić, Faculty of Philosophy, University of Zagreb. Address: Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb, Croatia. E-mail: dean.slavic@ri.t-com.hr

** Ana Jambrišak, MA, Faculty of Philosophy, University of Zagreb. Address: Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb, Croatia. E-mail: ajambri@gmail.com